

menul de diplomă pentru o serie de absolvenți din 1983 ai clasei de canto, spectacolul-examen desfășurându-se chiar pe scena Operei Române, după prealabile reprezentații la sala studio a Conservatorului.

Creația lui Carl Orff (1895—1982), una din cele mai controversate personalități ale muzicii veacului nostru, a devenit cunoscută publicului bucureștean prin repetatele execuții ale originalei sale lucrări *Carmina burana*, iar în 1975, prin montarea operei într-un act *Luna* la Opera Română. Compusă în 1941/1942 — deci după *Carmina burana* (1937) și *Luna* (1938) — și prezentată în premieră la Frankfurt pe Main în 1943, opera *Isteața* (*Die Kluge*) se bazează pe un libret scris de Carl Orff — la fel ca și pentru *Luna* — după un basm al fraților Grimm, de această dată *Povestea regelui și a femeii istețe*. Pentru animarea acțiunii, Orff a introdus cu o mare abilitate trei personaje comice de genul bufonilor shakespearieni, trei vagabonzi (sau haimanale, cum li se spune în acest spectacol), care comentează întâmplările scenice, creînd momente de clownerie pline de fantezie.

În vederea formării actualilor studenți ca viitori soliști de operă, capabili să abordeze o mare diversitate de stiluri, *Isteața* este de o certă utilitate, deoarece folosește un larg evantai de mijloace de expresie, de la cuvîntul vorbit, pe alocuri puternic ritmizat, pînă la cantilena lirică, iar declamația apare fin nuanțată, adaptată la caracterul specific al fiecărei scene. Vorbit sau cîntat, cuvîntul se află aci — ca și la celelalte creații orffiene — pe primul plan, în timp ce orchestra acompaniatoare, tratată în stil cameral, intervine fără a recurge la nici un fel de forme simfonice consacrate, într-o manieră liberă, cu utilizarea plină de rafinament a percuției, în formule concise.

Încadrați în direcția de scenă inventivă, plină de dinamism, a profesorului A. I. Arbore, studenții distribuiți în acest spectacol au evoluat cu o deplină naturalitate, chiar cu vădita plăcere de a nu fi închiștați în niciun fel de canoane rigide, cu o dicțiune de mare claritate (esențială în operele lui Orff), s-au mișcat cu multă degajare pe scenă, au demonstrat posesiunea unor voci de calitate, penetrante. Pe bună dreptate, se cuvin a fi evidențiați toți componenții distribuției, basul Teodor Ciurdea (Țăranul), soprana Daniela Cosmescu (*Isteața*), baritonul Camil Mara (Regele), tenorul Ștefăniță Lascu (Omul cu măgarul), baritonul Viorel Ciurdea (Omul cu catîrul) și mai ales grupul compus din tenorul Cristian Caraman, bas-baritonul Alexandru Moisiuc și basul Emil Spătaru (cele trei haimanale), care au știut să împrumute scenelor lor caracterul de aparentă improvizatie comică, plină de vervă și ironie, cu izbutite momente dansante, de un comic irezistibil.

La succesul spectacolului au mai contribuit substanțial scenografia inspirată (decoruri și costume) a lui Silviu Ioniță și conducerea muzicală de mare mobilitate ritmică a lui Aurel Niculescu, la pupitrul orchestrei studenților, care vădesc de pe acum un remarcabil profesionalism.

Edgar ELIAN

Filarmonica „Gh Dima” din Brașov

În cadrul etapei republicane a „Cîntării României” — Ediția a IV-a — Filarmonica „Gheorghe Dima” din Brașov a prezentat la 5 iunie în sala Ateneului Român un concert care a cuprins lucrări de Anatol Vieru, Pascal Bentoiu și George Enescu. O primă audiție: *Comorile din stafidă*, de Anatol Vieru, 12 piese pentru cor de copii și orchestră. Autorul folosește în mod ingenios un ansamblu instrumental redus și corul de copii într-o muzică predominant diatonică, cu formule melodice simple. Copiii, de obicei la unison, uneori în rudimente de polifonie, mai ales în mers paralel și la intervale consonante. O ingenuitate adesea căutată, găsită cu adevărat și numai în claritatea de cristal a vocilor, în intonația *perfectă* a *Cameratei infantis* — condusă de profesorul Nicolae Bica — o formație deja celebră pe mai multe meridiane ale lumii pentru performanțele ei.

Concertul pentru vioară și orchestră de Pascal Bentoiu (1958), o lucrare de referință în creația compozitorului, a beneficiat în interpretarea Mihaelei Martin de un moment de glorie. Un interpret de geniu într-o lucrare dispusă a-i pune plener în valoare calitățile.

Simfonia I-a în Mi bemol major de George Enescu (1905), momentul culminant, sub toate aspectele, al serii, ne-a demonstrat capacitățile incontestabile ale orchestrei și ale dirijorului ei, Ilarion Ionescu-Galați: un colectiv bine sudat, tînăr și receptiv, capabil de serioase reușite artistice și un dirijor format mai ales în *tradiția* muzicii (românești) contemporane decît în *noutatea* ei (oricît i-am dori-o!). Nu ne pierdem, oricum speranțele (sub soare).

Nicolae BRÎNDUȘ

Țescana

Nu știu ce i-a reținut pe melomanii bucureșteni să păsească scările Ateneului în seara zilei de 13 iunie (zi, într-adevăr, ghinionistă dar, de data aceasta, pentru cei absenți). Poate faptul că se producea un ansamblu din provincie, cvasi-anonim, poate neîncrederea într-o solistă — ce-i drept de peste hotare — fără (re)nume, sau poate programul concertului cu caracterul său uzual, fiecare opus putînd concura cu succes într-un clasament al înregistrărilor discografice. Reticențe ce s-au dovedit neîntemeiate pentru că prestația orchestrei bătăuane nu a stat, nicidecum, sub semnul „provincialismului”, solista canadiană a creat momente remarcabile, în altele fiind „salvată” de sonoritatea excepțională a instrumentului său, iar abordarea lucrărilor din program a devansat uzanța (în sensul ei tern). Motive care au fost intuite doar de cîteva

zeci de spectatori veniți să asculte o orchestră camerală compusă din cei mai valoroși instrumentiști ai Filarmonicii din Bacău (aceasta explică, în parte, reușitele ansamblului). Ne-am convins încă o dată că dirijorul Ovidiu Bălan are toate datele muzicalității impregnate firesc într-un cod al temperamentului său, maturizarea interpretativă instaurându-se progresiv, odată cu desăvârșirea acestui temperament. Nu ai niciodată impresia că dirijorul luptă cu sine, totul este creat natural, spontan, chiar și atunci când confrăți de-ai săi mai strîmbă din nas la cite un tempo precipitat sau frazare excesivă. Inima lui Ovidiu Bălan bate mai repede, mai intens. Muzica transcende, în urma demersului său interpretativ, într-un spațiu hiperbolic, impresia generală fiind aceea de arondare a parametrilor sonori.

Așa s-au petrecut lucrurile în *Simfonia nr. 29 KV 201* de Mozart în care elementele de stil au fost augmentate fără ca expresia să suporte o mutație esențială, așa după cum supralicitarea metronomică nu a subminat relațiile de cauzalitate dintre evenimentele sonore. Reliefarea sensurilor programatice din suita *Pe Argeș în sus* de Theodor Grigoriu, relevarea contrastelor, a opozițiilor dialectice pe de o parte dintre reliefulurile încorporate aceleiași mișcări iar pe de altă parte dintre mișcările lucrării, ne-a înlesnit descoperirea resurselor acestei muzici — adevărată simfonie pentru orchestră de cameră. După cele două simfonii din prima parte a programului au urmat, în partea a doua ...4 concerte. Protagonista *Anotimpurilor* de Vivaldi — Angela Dubeau — este o violonistă în formare — actualmente studiază cu Ștefan Gheorghiu — care a demonstrat certe calități solistice (personalitate, muzicalitate, rezistență) o parte din ele doar previzibile, încă imature (momente de atonie, de inconsistență tehnică și stilistică, sonorități stridente).

Liviu DĂNCEANU

Al XXXI-lea dialog cu publicul

Sfârșit de stagiune și, totuși, un semn de revitalizare, semn înscris în cuprinzătoarea carte a Festivalului Național „Cîntarea României”: un nou *concert-dezbatere* (al 31-lea! și este o cifră dinamică, ce îmbie la acumulări...) organizat de „Societatea MUZICA” în colaborare cu Radioteleviziunea Română.

Ne-a atras atenția faptul că acest concert nu a pus accentul pe calitatea de „primă audiție”, care, în ultimul timp pare a se fi impus drept criteriu de pătrundere în programele de concert, ci a reluat câteva piese de muzică de cameră asupra cărora ne-a oferit prilejul de a poposi cu gîndul altfel decît în graba de a defini laconic, de a-ți face o pă-

rere (!) despre stil, tendințe, măiestrie, de a poposi, deci, cu o aplecare spre meditația, spre adîncimile fiecărei creații.

Această *formulă* ni se pare adecvată genului de concert-dezbatere, pentru că „problematizarea” nu se face pornind de la un nivel periferic de imprecizie — nivel ce intră sau nu în rezonanță cu/la prima audiție a unei lucrări — ci, presupunînd că publicul de referință este același, de la un nivel al *reflecției*, al conexiunilor multiple favorizate de memorie și de timp. Iată-ne în situația de a face asemenea conexiuni...

Madrigalul *Asemenea Patriei* compus de Doru Popovici (și interpretat de soprana Virginia Manu și un grup cameral condus de Radu Cozărescu) este expresia fără cusur a creației sale din ultimii ani. Ajuns prin riguroase epurări și decantări substanțiale acolo unde muzica se învecinează cu liniștea, cu calmul, cu vibrația relaxantă a diatonicului neșovăitor, Doru Popovici își afirmă cu o simplitate dezarmantă crezul. Constanța atitudinii sale, lipsa vreunei strategii de disimulare, trădează siguranța celui care a ajuns la un țarm.

Aș fi preferat, de astă dată, să ascult doar, fără să privesc, *Quasi fuga* pentru chitară de Liviu Dănceanu, pentru că folosirea oricît de rafinatele trucuri — arcuș, pahar, degetar metalic — (pentru lărgirea — de regulă — a posibilităților timbrale ale instrumentului) *văzute*, alterează audiția prin dezvăluirea unei anume întimități de creație, cînd căutarea ia forma întîmplătorului Rezervele nu stau în fața muzicii, a rezultantei căutărilor timbrale și de abordare complexă a chitarei — muzica adăpostind în penumbră o bogăție de nuanțe nezeze încă, rare și tainice.

Reîntîlnirea cu *Răscrucea macilor*, lucrarea Doinei Nemțeanu-Rotaru, a consolidat impresia anterioară, de acută motivație a fiecărui sunet. Zbuciumul tensionat, de anvergură cvasi-expresionistă, crește pînă la altitudinea revelației unui peisaj (natural sau sufletesc), a cărui definire sonoră aduce limpezirea și subțierea dramatismului. Adrian Tomescu, și de astă dată pătruns de *peisajul* din *Răscrucea macilor*!

Pădurencele — compoziția Maiei Ciobanu, a fost, în programul concertului, singura tentativă „curat autohtonă” de cîntare, alegerea naiului ca instrument-mesager fiind o subliniere în plus a rădăcinilor folclorice ale muzicii. Spontană, hrînindu-se dintr-un diatonism umbrit de alunecări semitonale piezișe, monodia se construiește după regula unui epic firesc, lăsînd în urmă-i un ecou de frumusețe necontrafăcută.

Părîndu-mi-se ciudată la prima audiere, ca un răspuns nelămuritor la o întrebare mimată, *Cantopiano* a lui Sorin Lerescu și-a dezvăluit adevărata-i natură și fabulă în interpretarea pe care chiar compozitorul a dat-o lucrării în concertul dezbateri. Muzică de stare, de o densitate substanțială, acordică, cu oscilații brusce de tărie, tensionată și prin adăugarea la ostinatoul monoritmnic a vocii, *Cantopiano* este o acumulare lentă, persuasivă, dar nu de *sonorități*, ci de *timp*, acumulare a cărei *impvizibilă* stopare este gîndită ca o punctuație șocantă, implacabilă.